

## **Innspill til Mld. St. 10 (2014-2015) *Muligheter for alle – menneskerettigheter som mål og middel i utenrikspolitikken***

Stortingsmelding 10 "Muligheter for alle – menneskerettigheter som mål og middel i utenrikspolitikken" retter søkelyset på et viktig innsatsområde som kan bidra til sikre like rettigheter og like muligheter for verdens befolkning. Spesielt er rettighetsarbeidet viktig for minoriteter (inkludert LHBTI), kvinner og ungdom. Menneskerettigheter kan bidra til at alle kan leve gode liv og til at ulikhetene mellom og innad i land minskes. Men, som det også fremgår av meldingen, er det fremdeles slik at menneskerettighetsforkjempere opplever å bli truet og at store deler av verdens befolkning opplever diskriminering eller brudd på sine rettigheter. Det er flere årsaker til dette og det er derfor behov for en helhetlig innsats som også speiler utfordringer som hindrer en rettighetsbasert tilnærming til utvikling. Det viktigste er å peke på de strukturelle årsakene til at ikke alle har lik tilgang på for eksempel helse, utdanning og rettsikkerhet. Det er helt essensielt å se på sammenhengene mellom diskrimineringen av unge jenter og kvinner, samt LHBTI personer, og deres tilgang på helsetjenester og rettighetsfremmende utdanning.

### **Positivt om meldingen:**

Gledelig at regjeringen legger vekt på arbeid med likestilling, herunder seksuell og reprodutiv helse og reprodutiv rettigheter (SRHR), og fremme internasjonal aksept for seksuelle rettigheter og abort. Det er positivt at meldingen omtaler seksualundervisning, barne- og tvangsekteskap, unges deltakelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnslemlestelse og seksuelle overgrep.

### **Kritikk av meldingen:**

Lite oppmerksomhet på sammenhengen mellom retten til helse, som i meldingen inkluderer anti-diskriminering og seksualundervisning, og tilgang til utdanning som gjennom konkrete tiltak bidrar til å fremme målene om likestilling og reprodutiv helse.

### **Kommentarer og anbefalinger:**

Det er gledelig at det er utarbeidet en egen veileder om arbeidet for å fremme seksuelle og reprodutiv rettigheter og at den norske likestillingsinnsatsen inkluderer både menn og kvinner, uavhengig av etnisitet, alder, seksuell orientering eller nedsatt funksjonsevne.

Seksuelle og reprodutiv rettigheter utgjør en viktig del av individers menneskerettigheter og disse er avgjørende for bærekraftig utvikling. Seksuelle rettigheter<sup>1</sup> omfatter rettigheter som er anerkjent i nasjonale lover, internasjonale menneskerettighetsdokumenter og andre konsensusformuleringer. De omfatter alle menneskers rett til frihet fra tvang, diskriminering og vold.

De seksuelle rettighetene inkluderer: høyest mulig oppnåelig standard for seksuell helse, inkludert tilgang til seksuelle og reprodutiv helsetjenester; å søke, motta og formidle informasjon relatert til seksualitet; seksualopplæring; respekt for fysisk integritet; å velge partner; å bestemme hvorvidt en skal være seksuell aktiv eller ikke; samtykkende seksuelle handlinger; samtykkende ekteskap; å avgjøre hvorvidt man ønsker å sette barn til verden; og å søke å oppnå et tilfredsstillende, trygt og lyspreget seksualliv.

---

<sup>1</sup> [Seksuelle rettigheter: en erklæring fra IPPF](#)

Sex og Politikk anbefaler at regjeringens arbeid tydeliggjør koblingen mellom de seksuelle rettighetene og andre menneskerettigheter, i samsvar med hvordan kvinner og likestilling er gjennomgående i alle rettighetsspørsmål. Arbeidet med SRHR er viktig nettopp for å oppnå økt likestilling mellom kvinner og menn, og mulighet for alle kjønn til å bestemme over egen kropp.

Meldingen påpeker at regjeringens satsing på utdanning i utviklingspolitikken står sentralt når det gjelder å bedre grunnen for medbestemmelse og like muligheter. Vi anbefaler derfor mål og delmål som forsterker koblingen mellom jenters utdanning og deres seksuelle og reproduktive helse, som begge har betydning for jenters livslange velvære og for kommende generasjoner. Et hovedmål må være å redusere antall uønskede graviditeter blant unge jenter. Det er avgjørende at jenter og kvinner har reelle valgmuligheter når det gjelder prevensjonsmidler, og enhver bør sikres tilgang til trygge og lovlige aborter uten begrensninger, samt medisinsk behandling etter utrygge aborter.

Sex og Politikk stiller seg bak viktigheten av at informasjon om familieplanlegging, seksualundervisning og lettere tilgjengelig prevensjon er avgjørende virkemidler for å redusere antallet uønskede graviditeter. Det er også positivt at man under kapittelet om seksuell orientering og kjønnsidentitet løfter frem betydningen av holdningsskapende arbeid i utdannings- og mediesektoren. Vi etterlyser imidlertid tydeligere fokus på rettighetsbasert informasjon, kunnskap om seksualitet og holdningsskapende undervisning i kapittelet som omtaler utdanning.

Skolen er et sted hvor man kan og må jobbe for seksuelle rettigheter. Meldingens kapittel om retten til utdanning understreker utdanning er med på å gi jenter sosial status, kunnskap om sine rettigheter, mulighet til å ta egne valg og bidrar til bedring av reproduktiv helse. Dette er vi enige i, men for å oppnå slike resultat må også undervisningen være rettighets- og helse- fremmende. Man kan arbeide langsiktig og målrettet mot skadelige praksiser, som å utrydde barneekteskap og omskjæring. Jenter og gutter bør lære om menneskerettigheter som brytes ved gjennomføringen av disse praksisene.

Det må også etableres koblinger til (helse)tjenester utenfor skolesystemet, som f. eks tilgang til prevensjon og andre seksuelle- og reproduktive helsetjenester. Tilbud og evaluering av universell tilgang til ungdomsvennlig helsetjenester og informasjon, inkludert omfattende og rettighetsbasert seksualundervisning og seksuell og reproduktiv helse, for alle jenter og gutter - i og utenfor skolen, og uavhengig av sivilstatus og graviditetsstatus, må til.

Også i humanitære tiltak, hvor spesielt unge kvinner er mer utsatt for seksuelle og voldelige overgrep, er det viktig å tenke på unges behov for såkalt "safe spaces", seksualundervisning og helsetjenester. Slik kan man unngå overgrep og dersom det skjer, vite at man kan søke nødvendig hjelp.

Det er viktig at Norge engasjerer seg aktivt gjennom strategiske allianser for å motarbeide restriktive tolkninger av menneskerettighetene, samt bidra til at internasjonale avtaler tolker disse rettighetene på inkluderende måter. For eksempel bør man oppnå anerkjennelse for jenters rett til utdanning og en helhetlig seksualundervisning i skolen som inkluderer seksuelle minoriteter. Dette er langsiktig arbeid, men nettopp derfor er det viktig at Norge er en tydelig stemme som fremmer reelle muligheter for alle.

Oslo, 6. februar 2015

Sex og Politikk

v/ Anette Remme, SRHR-fagrådgiver